

ANDTS

RUTIN FÖR HÄLSOFRÄMJANDE, FÖREBYGGANDE OCH
ÅTGÄRDANDE ARBETET MED ALKOHOL, NARKOTIKA, DOPNING,
TOBAK OCH SPEL

RONNEBY KOMMUNS SKOLOR

Dokumenttyp: Rutin och handlingsplan

Antaget av: Tobias Ekblad, Förvaltningschef
utbildningsförvaltningen

Antagen: 230124

Giltighetstid: till och med 2026-12-31

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte och mål.....	3
Övergripande förhållningssätt.....	4
Kontakt med socialtjänst.....	5
Kontakt med polis.....	5
Förebyggande arbete	5
Förebyggande insatser	6
Rutin och handlingsplan	6
Kunskap och undervisning.....	6
Mentorstid.....	6
Elevers delaktighet	6
Samverkan vårdnadshavare	6
Enkäter	7
Systematiskt kvalitetsarbete	7
Rutiner för frånvarouppföljning	7
Hälsosamtal	7
Samverkan skolpersonal.....	8
Samverkan andra aktörer.....	8
Kännedom om stödinsatser	8
Slumpvisa drogtestar, gymnasiet	8
Övrigt förebyggande arbete i skolan.....	8
Material och verktyg	9
Alkohol.....	9
Definition och lagrum.....	9
Kännetecken.....	9
Handlingsplan vid oro/misstanke om alkoholmissbruk	9
Handlingsplan när elev bedöms vara alkoholpåverkad i skolan	10
Material och verktyg	10
Narkotika	10
Definition och lagrum.....	10
Kännetecken.....	11
Handlingsplan vid oro/misstanke om narkotikamissbruk.....	11
Handlingsplan när elev bedöms vara narkotikapåverkad i skolan	13
Övriga substanser som ingår i ANDTS	13
Material och verktyg	13

Doping	13
Definition och lagrum	13
Kännetecken	13
Handlingsplan vid misstanke om dopingmissbruk	14
Handlingsplan när elev bedöms vara dopingpåverkad i skolan	14
Material och verktyg	14
Tobak och liknande nikotinprodukter	14
Definition och lagrum	14
Särskild lagbestämmelse gällande rökning och tobaksfria nikotinprodukter	14
Handlingsplan när elev använder tobak i skolan	15
Material och verktyg	15
Spel om pengar	15
Definition och lagrum	15
Kännetecken	15
Handlingsplan vid oro/misstanke om att en elev spelar om pengar	16
Material och verktyg	16
Handlingsplan vid misstanke om innehav eller försäljning	16
Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång	17
Konsekvenser	18
Hur kan dokumentet användas?	18
Lagstöd och riktlinjer	18
Kontaktuppgifter	20
Utbildningsförvaltningen	20
Kommunledningsförvaltningen	20
Socialförvaltningen	20
Polisen	20
Övriga kontaktuppgifter	20
Bilaga 1. Rutin och Arbetsgång för slumpvisa drogtest, gymnasiet	21
Bilaga 2. Systematiskt kvalitetsarbete	21
Var är vi - Nulägesbedömning och analys	22
Vart ska vi - Prioritera	22
Hur gör vi – Planera	22
Hur blev det?	22
Bilaga 3. Rutin Drogtest – Samverkan med socialtjänsten	24

Inledning

Skolan är en arbetsplats med samma krav och skyldigheter som andra arbetsplatser. Ronnebys kommunala skolor vill erbjuda alla elever bästa möjliga undervisning, möjligheten att nå goda studieresultat och erbjuda en trygg och säker arbetsmiljö. Forskning visar att lärande och hälsa går hand i hand, att goda studieresultat leder till bättre hälsa samtidigt som god hälsa ger bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Som ett led i att skapa förutsättningar för våra elever att nå kunskapsmålen behöver vi arbeta hälsofrämjande, förebyggande samt åtgärdande gällande alkohol, narkotika, doping, tobak och liknande produkter och spel om pengar (kommer fortsättningsvis att förkortas med ANDTS).

Användning av ANDTS innebär en risk för den enskilde eleven men också för andra elever och personals trygghet. Det kan påverka och vara avgörande för elevens motivation, studieresultat, möjligheterna till fortsatta studier och framtida yrkesliv. Därför verkar Ronnebys kommunala skolor för en skoltid och en skolmiljö fri från ANDTS.

Till grund för denna rutin och handlingsplan ligger forskning, lagstiftning, samtal med elever på grundskolan och professioner från Ronneby kommuns skolor samt polis och socialtjänst. Denna rutin ska bidra till tydlighet gällande arbetet med ANDTS och bidra till likvärdigt arbete på skolorna. Skolan har ett ansvar att utbilda både elever och personal i ANDTS-frågor. Detta kan ske i undervisning, vid diskussionstillfällen eller genom föreläsningar. Denna rutin och handlingsplan riktar sig till elever och professioner i Ronneby kommuns skolor. Om det finns oro för att skolpersonal behöver stöd gällande ANDTS, hanteras detta enligt Ronneby kommuns rutiner gällande personal.

Rektor har det övergripande ansvaret för att organisera, leda och följa upp arbetet med ANDTS på sin skola i enlighet med denna rutin och handlingsplan. Utbildningsförvaltningens Råd- och stödteam (RoS) har ansvar för uppföljning av implementeringsprocessen och det förvaltningsövergripande arbetet samt för revidering av dokumentet.

Syfte och mål

Med syfte menas en beskrivning av vad som behöver uppnås för att nå målet. Denna rutin och handlingsplans syfte är:

- Att stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet för att förhindra att elever på Ronneby kommuns skolor börjar använda ANDTS.
- Att skapa en trygg och säker arbetsmiljö i skolan och ge bästa möjliga förutsättningar för att eleverna ska kunna genomföra studierna och lyckas i skolan.
- Att förebygga ohälsa, tillbud och olyckor.
- Att tidigt upptäcka, uppmärksamma och agera vid misstanke om användning av ANDTS.
- Att erbjuda stöd till de elever som vill sluta använda ANDTS.
- Att under läsåret aktivt engagera och samarbeta med elever och vårdnadshavare i denna ANDTS-rutin.
- Att förhindra försäljning av ANDTS inom skolenheternas områden.

- Att ha fortgående samarbete med polis, socialtjänst och fritidsledare

Målet med rutinen och handlingsplanen är:

- En ANDTS-fri skoltid och miljö för alla som vistas på skolans område
- Elever som vill sluta använda ANDTS erbjuds hjälp och stöd
- Minska andelen elever som använder ANDTS

Övergripande förhållningssätt

Huvudman är ansvarig för att skolorna arbetar med ANDTS och rektor är ytterst ansvarig för att rutin och handlingsplan följs på sin skola. Arbetet med eleverna ska bygga på respekt för individen, varje människas skyddsvärde och rätt att utvecklas till en demokratisk samhällsmedborgare. Det förebyggande arbetet ska vila på evidens och handlingsplanen ska revideras efter behov. All personal ska bidra till att upprätthålla skolans rutiner och förhållningssätt.

- All skolpersonal har ansvar för att bemöta elever med respekt och bidra till att eleven är delaktig i frågor som rör denne så långt det är möjligt och lämpligt utifrån situation och ålder.
- All skolpersonal bör anta ett utforskande förhållningssätt och med nyfikenhet föra dialog med elever vilka attityder och inställning elever har till ANDTS, utifrån ålder och mognad. Syftet är att tidigt bemöta och förebygga en positiv och liberal inställning till ANDTS då detta kan vara en riskfaktor.
- All skolpersonal bör vid de tillfällen där oro föreligger, fråga om eleven har testat, använt eller vilka attityder/inställning eleven har till ANDTS. Syftet är att tidigt upptäcka elever som har testat och/eller använder, samt hänvisa till vidare hjälp.
- I arbetet med elever som misstänks använda eller missbruka ANDTS, är det viktigt att ta hänsyn till att beteendet ofta har en bakomliggande orsak, till exempel psykisk ohälsa.
- Skolan är inte en behandlande eller vårdande enhet. Skolan ska däremot ansvar för att hjälp och stöd erbjuds till den som behöver det, inom skolan eller utanför skolan.
- För att en skoltid och skolmiljö ska vara fri från ANDTS är det inte tillåtet att använda alkohol, narkotika, doping, tobak eller ha kvarstående påverkan eller följd effekter av dessa substanser. Under skoltid är det inte heller tillåtet att spela om pengar.
- En skoltid och skolmiljö fri från ANDTS innebär även att det inte heller är tillåtet att förvara, överlåta, sälja eller förmedla ANDTS på skolan. Detta är ett brott och bör anmälas till polisen omgående. Se vidare handlingsplan under rubriken ”Åtgärder vid misstanke om försäljning”.
- Rektor har rätt att avvisa/ stänga av elev om det behövs för att garantera trygghet och studiero (Grundskolan: I enlighet med Skollagen 5 kap 14-16 och 24 §§, Gymnasiet: I enlighet med Skollagen 5 kap 17, 21 och 24 §§. Skolan är dock en stor skyddsfaktor, framför allt när det gäller ANDTS och psykisk hälsa. Avstängning bör därför vara väl begrundat i analys av risk- och skyddsfaktorer.

- Om det finns skäl, kan vid undantagsfall, enskilda ärenden avvika från handlingsplanen.

Kontakt med socialtjänst

All skolpersonal kan kontakta socialtjänsten för rådgivning. Vid orosanmälan kan skolpersonal aldrig vara anonyma, samt att den personal som har hanterat situationen kring eleven behöver stå med på orosanmälan i syfte att socialtjänsten ska kunna inhämta mer information om det behövs för bedömning i ärendet. Den information som är lämnad i orosanmälan kommer eleven och vårdnadshavare att ta del av.

Omyndiga elever

Alla som arbetar inom myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om det finns misstanke om att ett barn upp till 18 år far illa eller riskerar att fara illa (enligt 14 kap 1§ Socialtjänstlagen). Efter anmälan är det socialtjänstens ansvar att avgöra om en utredning ska inledas. Skyldigheten innebär också att man är skyldig att lämna alla uppgifter som socialtjänsten begär och som kan vara av betydelse för utredningen.

Myndiga elever

För elever som har fyllt 18 år kan skolan anmäla oro till socialtjänsten. Efter anmälan är det socialtjänstens ansvar att avgöra om en utredning ska inledas. (Generalklausul SekrL 14 kap 3§)

Kontakt med polis

När en brottslig handling utförts av elev/elever ska rektor göra anmälan. Om rektor inte finns tillgänglig ska den person som sett eller fått kännedom om brottet göra anmälan. Skolans förhållningssätt till brott och kriminalitet är att det ska behandlas på samma sätt i skolan som i övriga delar av samhället. Skolan anmäler händelsen och polisen bedömer om eller när ett brott begåtts. Om det råder tvekan om en polisanmälan ska göras, kontakta alltid polis. Skolan ska inte göra några utredningsåtgärder som kan ligga inom polisens verksamhet, då det kan riskera att störa en förundersökning. Skolans skyldighet att anmäla till socialtjänsten förändras inte av att anmälan gjorts till polisen och vice versa.

Förebyggande arbete

Hälsofrämjande arbete handlar om att stärka eller bibehålla elevers välbefinnande. Det förebyggande arbetet på skolorna syftar till att identifiera och stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer. Skyddsfaktorer kan vara en trygg skolmiljö, goda sociala relationer och känslan av meningsfullhet och motivation till skolarbete. Skolfrånvaro och utanförskap är exempel på riskfaktorer. För att kunna identifiera risk- och skyddsfaktorer och arbeta hälsofrämjande och förebyggande finns olika tillvägagångssätt.

Vid behov av stöd i implementering och genomförande finns även samordnande funktioner hos Utbildningsförvaltningens Råd- och stödteam (RoS) och kommunledningsförvaltningen (se vidare under kontaktuppgifter).

Förebyggande insatser

Nedan presenteras förslag på förebyggande arbete som kan bedrivas på skolan i syfte att arbeta hälsofrämjande och förebyggande för ANDTS.

En stor del av det främjande och förebyggande arbetet, är att ställa frågor och visa nyfikenhet för eleven. Genom att ställa frågor kan skolpersonal skapa dialoger som kan påverka liberala attityder och förhindra eventuellt användande av ANDTS.

Rutin och handlingsplan

En förutsättning för att skapa likvärdighet och ett gemensamt synsätt på Ronnebys kommuns skolor är att ha en gemensam rutin och handlingsplan gällande ANDTS. Detta kan skapa förutsägbarhet, tydlighet och en gemensam förståelse för elever, skolpersonal och vårdnadshavare gällande ANDTS-arbetet på skolorna.

Kunskap och undervisning

Ett förebyggande arbete gällande ANDTS är undervisning för att eleverna ska få kunskap om ANDTS och möjlighet att diskutera och reflektera över dessa ämnen. Det ökar möjligheten till att de kan ta egna välgrundade beslut kring sitt liv och sin hälsa. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar att undervisningen i olika ämnen integrerar ämnesövergripande kunskapsområden, däribland riskerna med tobak, alkohol och andra droger (Lgr/Lgrsär 22 kap 2.8, Gy/Gysär 11 2.6). Hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas och eleven ska ha fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Eleven ska också ha fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället (Lgr/Lgrsär 22 kap 2.8, Gy/Gysär 11 2.6).

I barnkonventionen artikel 33 framgår det också tydligt att konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa ämnen och för att förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av och handeln med sådana ämnen.

Under varje kategori längre fram i detta dokument, finns rubriken ”material och verktyg” där exempel på inspirerande material finns till undervisning.

Mentorstid

Inför varje läsår samlas mentorer för information och genomgång av mentorsuppdraget. Mentorns ansvar är att kontinuerligt arbeta förebyggande under året på mentorstiden. Frågor kring elevers livsstil och mående är en stående punkt i elevforum och på klassgenomgångar.

Elevers delaktighet

Genom att anta ett utforskande förhållningssätt, skapa relation till eleverna, engagera dem i diskussioner och reflektioner gällande ANDTS kan man få en verklighetsförankrad bild, vilket är en förutsättning för ett gynnsamt förebyggande arbete. Detta kan ske genom diskussion i klassrummet, elevråd, på raster eller fritidshem och via enkäter.

Samverkan vårdnadshavare

Det ingår i skolans uppdrag att fortlöpande informera vårdnadshavare om elevers utveckling (Skollagen, 3 kap 4 §). Detta sker bland annat genom föräldramöten, återkommande

utvecklingssamtal och vid utredning och åtgärder i samband med ordningsfrågor. Vårdnadshavare har även skyldighet att ansvara för barnens personliga förhållanden och se till att barnets omsorgsbehov blir tillgodosedd (6 kap. 2 § Föräldrabalken). Därför bör vårdnadshavare i ett tidigt stadie få kännedom om skolans ANDTS-rutin och handlingsplan. Förhoppningen är att skapa ett enat förhållningsätt mellan skola och vårdnadshavare så att elever bemöts på ett samstämmigt sätt gällande ANDTS.

Skolan strävar efter ett gott samarbete med föräldrar även till de elever som har fyllt 18 år. Däremot måste myndiga elever samtycka till att skolan tar kontakt med föräldrarna.

Enkäter

När enkäter används som underlag för analys av skydds- och riskfaktorer bidrar de till en överblick och nulägesrapport om elevers hälsa och förhållande till ANDTS. Genom enkäter kan man kartlägga vad skolan bör bevara och vad skolan kan utveckla i sitt förebyggande ANDTS-arbete. Exempel på enkäter som berör elevers hälsa är Lupp-enkäten som genomförs var tredje år, skolsköterskornas kvalitetsregistrering i EMQ, den regionala drogvaneundersökningen var fjärde år. Utöver detta genomför även skolor egna anpassade undersökningar.

Statistik från enkäter kan även med fördel användas i syfte att arbeta med attityder som kan skilja sig från fakta, exempelvis så kallat ”majoritetsmissförståndet”.

”Majoritetsmissförståndet” är ett fenomen som skapar osäkerhet bland de som inte provar ANDTS för att man tror att man är minoritet, vilket bidrar till att fler provar. Det kan därför vara bra att inhämta och framhålla faktisk statistik i undervisning bland elever för att minska rädsla och stärka elever inför eventuellt gruppträff.

Systematiskt kvalitetsarbete

För att skapa ett hållbart arbete med ANDTS bör rutinen lyftas in i skolans systematiska kvalitetsarbete. Årliga utvärderingar, analys och uppföljning av hur ANDTS-arbetet ska se ut på skolan bör göras i samverkan med skolledning, skolpersonal och elever. Utifrån vad som framkommer kan man se över vilka behov som finns i form av exempelvis utbildning, temadagar med mera. Se vidare om systematiskt kvalitetsarbete i bilaga 2.

Rutiner för frånvarouppföljning

Skolan följer kontinuerligt upp alla elevers frånvaro enligt de rutiner som finns för att kunna upptäcka början till eventuell problematisk skolfrånvaro. Syftet med noggrann närvarokontroll är att skolnärvaro är en stor skyddsfaktor för elevers vidare utveckling.

För att kartlägga orsakerna till frånvaro kan rektor ta beslut om att inleda en skolsocial utredning som genomförs av skolkuratoren på skolan (Skollagen, 7 kap 19a§, 15 kap 16§ och 18 kap 16§). I samtalen för utredningen ställs frågor relaterade till ANDTS i syfte att hitta orsaker till eller upprätthållande faktorer till skolfrånvaro.

Hälsosamtal

Skolsköterskor ska erbjuda hälsosamtal för elever i förskoleklass, årskurs 4, årskurs 7 eller 8 samt första året på gymnasiet. Syftet med hälsosamtalet är att stärka elevens hälsa och tidigt upptäcka elever som behöver stöd för att fullfölja sina studier. I hälsosamtalen ställs frågor relaterade till ANDTS och frågor inom hälsa som kan ge indikationer eller öppna upp för samtal om missbruk eller användning av ANDTS.

Samverkan skolpersonal

All skolpersonal behöver sträva efter en samsyn och samverkan gällande arbetet med ANDTS för att skapa ett hållbart arbete, likvärdighet och förutsägbarhet för eleverna i skolorna. Det är inte en enskild lärares eller elevhälsoteamets (EHT) ansvar utan all skolpersonals ansvar att sträva efter detta.

Samverkan andra aktörer

Skolan arbetar för att ha en kontinuerlig dialog med socialtjänst, polis och fritidsledare. Det ligger hos skolan att bjuda in polis, socialtjänst och fritidsledare vid behov eller önskan. I ett hälsofrämjande och förebyggande stadiet kan det vara informationsmöten om varandras verksamheter för ökad förståelse och tidig samverkan som underlättar samarbete i åtgärdande situationer. Även narkotikahundar kan bjudas in efter skoltid på skollednings initiativ.

Kännedom om stödinsatser

För att elever ska kunna få rätt stöd och hjälp i ett tidigt skede, är det viktigt att skolpersonal, elever och vårdnadshavare vet var de kan vända sig gällande ANDTS. Under ”kontaktuppgifter” finns därför förslag på kontakter som man kan vända sig till.

Slumpvisa drogtestar, gymnasiet

På Ronneby kommuns gymnasieskolor erbjuds eleverna att lämna drogtestar vid slumpmässiga tillfällen under utbildningstiden. Syftet är att erbjuda en säker och trygg arbetsmiljö. Drogtesterna är frivilliga men kan vara en förutsättning för att eleverna ska kunna delta vid vissa utbildningsmoment samt APL (Arbetsplatsförlagt lärande). För rutiner och arbetsgång, se Bilaga 1.

Övrigt förebyggande arbete i skolan

Det finns ett starkt samband mellan hälsa och lärande, vilket innebär att om eleverna mår bra så har de lättare för att lära sig samtidigt som när eleverna lär sig kan det också bidra till hälsa och välbefinnande. Det är därför av stort värde att i skolan, genom undervisning och elevhälsoarbete, arbeta för elevernas psykiska hälsa och välbefinnande. Arbetet kan göras både genom riktade insatser så som inom ANDTS-arbetet samt genom utveckling av lärmiljön för att öka tillgängligheten i lärandet och utvecklingen av det sociala klimatet.

Att arbeta med elevernas välbefinnande och hälsa är i sig förebyggande för att arbeta med ANDTS. Skolan ska arbeta med hälso- och livsstilsfrågor och målet med skolgången ska vara att eleven har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Skolan är även en viktig del som samhällsaktör, att ansvara för elevers hälsa (Lgr/Lgrsär 22 kap 2.8, Gy/Gysär 11 2.6, Barnkonventionen artikel 24).

För att känna sig trygg i att ha kunskap och kunna rycka in och erbjuda stöd vid psykiska ohälsa har Utbildningsförvaltningen fattat beslut om att all skolpersonal ska utbildas i MHFA (Mental Health First Aid), Första hjälpen till psykisk hälsa. Syftet är att skolpersonal i Ronneby ska kunna hantera en situation och möta elever som drabbas av psykisk ohälsa.

Ett annat led inom det förebyggande arbetet i skolan är att ha rutiner och arbetssätt för det våldsförebyggande arbetet. Ronnebys skolor har rutiner för att arbeta för att motverka mobbning, trakasserier och kränkande behandling och flera av Ronneby kommuns grundskolor arbetar med våldsförebyggande program/material vilka har som syfte att minska

konflikter, våld och kränkningar i skolan och främja en trygg och jämlik skolmiljö. Genom att lära sig motstå gruppträck och hantera konflikter stärks eleven förhoppningsvis även i situationer där destruktivt gruppträck eller konflikter kan uppstå i förhållande till ANDTS.

Material och verktyg

- Samlad information om hur ANDTS-arbetet kan bedrivas på skolan:
www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolledning-och-rektors-arbete-med-andts

Alkohol

Definition och lagrum

I alkohollagen delas alkoholdrycker in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker. Enligt Alkohollag (SFS 2010:1622) är det olagligt att sälja eller skaffa alkohol till personer under 20 år eller servera alkohol till unga under 18 år i utskänkningslokal. Om du är omyndig och dricker alkohol är du därför inblandad i ett brott även om du själv inte är brottsutövaren. Vid misstanke om förmedling eller försäljning av alkohol på skolan se vidare under rubriken ”Åtgärder vid misstanke om försäljning”.

Kännetecken

Kännetecken som kan bidra till upptäckt av någon form av missbruk eller oro för eleven kan vara: ökad frånvaro och sena ankomster, försämrade skolprestationer, trötthet, apati, rastlöshet, koncentrationssvårigheter, humörsvängningar, depression, byte av kamratkrets, misskött klädsel och hygien, förändrat beteende/ personlighetsförändringar.

Handlingsplan vid oro/misstanke om alkoholmissbruk

1. **Vid oro/misstanke om alkoholmissbruk kontaktas rektor.** Vid rektors frånvaro kontaktas platsansvarig.
2. **Samtal med elev:**
Rektor eller den rektorn utser, och personal från EHT samtalar med eleven om vad som föranlett oro/misstanke om alkoholmissbruk samt gör en bedömning av situationen.
3. **Kontakt med vårdnadshavare:**
Om eleven är omyndig kontaktas elevens vårdnadshavare. Om eleven är myndig behöver eleven samtycka till kontakt med föräldrar. Kontakt med vårdnadshavare/föräldrar tas av rektor eller den rektorn utser. I samtal med elev och vårdnadshavare/föräldrar:
  - klagörs vilken oro/misstankar som finns
  - informera om vilka ANDTS-rutiner som skolan har
  - information om var stöd finns att få vid missbruk
  - Samtal kring framtida åtgärder, stöd och uppföljning. Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”.
  - Om oro/misstanke kvarstår, gå vidare till punkt 4.
4. **Orosanmälan görs till socialtjänsten.** Anmälan görs av personal som varit delaktig i samtalen med elev och vårdnadshavare. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att

orosanmälan görs skyndsamt. Oro lämnas till socialtjänsten även gällande myndig elev.

5. **Dokumentation** sker löpande i PMO.

Handlingsplan när elev bedöms vara alkoholpåverkad i skolan

1. **Om en elev bedöms vara påverkad av alkohol i skolan kontaktas rektor omgående.** Vid rektors frånvaro kontaktas platsansvarig.
2. **Samtal med elev:**
Rektor eller den rektorn utser, och personal från EHT samtalas med eleven om vad som föranlett oro/misstanke om alkoholmissbruk samt gör en bedömning av situationen. Skolan kan erbjuda eleven att göra ett alkoholtest.
3. **Kontakt med vårdnadshavare:**
Om eleven är omyndig kontaktas elevens vårdnadshavare. Om eleven är myndig behöver eleven samtycka till kontakt med föräldrar.
Rektor, eller den rektorn utser, kontaktar vårdnadshavare för eleven. Eleven behöver hämtas från skolan av vårdnadshavare.
Rektor kallar till samtal för att diskutera framtida åtgärder och uppföljning. Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”.
6. **Orosanmälan görs till socialtjänsten.** Anmälan görs av personal som varit delaktig i samtalen med elev och vårdnadshavare. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att orosanmälan görs skyndsamt. Oro lämnas till socialtjänsten även gällande myndig elev.
7. **Dokumentation** sker i PMO.

Material och verktyg

- Ett stöd för att skapa förutsättningar för skolpersonal att arbeta med frågor som rör frågor om alkohol, personal som arbetar med elever i grundskolans senare år: www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/andts-alkohol
- En hjälp att prata med barn om vuxna som dricker för mycket, barn i ålder 5-9 år: www.junis.se/ludde
- Övningar för att tänka mer klartänkt, skapar medvetenhet om val i livet, reflektion kring alkohol och andra droger, ålder från 8 år: www.klartankt.nu/
- Metodstöd till lärare, integrerad undervisning om ANDTS, årskurs 6-9: www.andt.drugsmart.com
- Samtalsbaserad undervisning med fokus på att lära ungdomar att motstå social press, öka självkänslan och förstå sitt eget ansvar: www.prataomalkohol.se/
- [Ett nationellt kompetenscentrum med undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser om ANDTS: www.can.se/](http://www.can.se/)

Narkotika

Definition och lagrum

Narkotika innebär i lagens mening otillåtna preparat som har beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter. Det finns ett stort antal olika narkotiska preparat, exempelvis cannabis, amfetamin, kokain, heroin, tramadol, fentanyl, psilocybin. Vilka

substanser som är narkotikaklassade framgår av Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS) och även hos Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) hemsida. Att använda, inneha eller sälja narkotika är enligt Narkotikastrafflag (SFS 1968:64) ett brott och bör enligt lag skyndsamt anmälas till polisen, se vidare under rubriken ”Handlingsplan vid misstanke om innehav eller försäljning”.

Kännetecken

Kännetecken som kan peka på någon form av missbruk eller oro för eleven kan vara ökad frånvaro och sena ankomster, försämrade skolprestationer, trötthet, apati, rastlöshet, koncentrationssvårigheter, humörsvängningar, depression, byte av kamratkrets, misskött klädsel och hygien, stort behov av sötsaker och söta drycker, förändrat beteende/ personlighetsförändringar, drogliberala värderingar, aggressivitet, hot om våld och våld.

Handlingsplan vid oro/misstanke om narkotikamissbruk

1. **Vid oro/misstanke om narkotikamissbruk kontaktas rektor.** Vid rektors frånvaro kontaktas platsansvarig.
2. **Samtal med elev:**
Rektor eller den rektorn utser, och personal från EHT samtalar med eleven om vad som föranlett oro/misstanke om narkotikamissbruk samt gör en bedömning av situationen.
3. **Kontakt med vårdnadshavare:**
Om eleven är omyndig kontaktas elevens vårdnadshavare. Om eleven är myndig behöver eleven samtycka till kontakt med föräldrar. Kontakt med vårdnadshavare/föräldrar tas av rektor eller den rektorn utser. I samtal med elev och vårdnadshavare/föräldrar:
  - a. klargörs vilken oro/misstankar som finns
  - b. informera om vilka ANDTS-rutiner som skolan har
  - c. information om var stöd finns att få vid missbruk
  - d. Om eleven är under 13 år, görs orosanmälan till socialtjänsten enligt 14:1 SoL.
  - e. Eleven (13-18 år) erbjuds att lämna drogtest. Elev och vårdnadshavare/föräldrar ska upplysas om att drogtest är frivilligt och syftar till att ge eleven möjlighet att påvisa drogfrihet eller bekräfta oron/misstanke med utgångspunkt i att få fortsatta stödinsatser. Elev och vårdnadshavare måste samtycka till att lämna drogtest.
  - f. Finns samtycke till drogtest kontaktar EHT-personal socialtjänstens förebyggande team som utför drogtester enligt rutin, se bilaga 3. Vårdnadshavare följer med elev till socialtjänstens förebyggande team.
    - i. Ansvarig fältsekreterare för drogtestet återkopplar provsvaret till skolans kontaktperson. Kontaktpersonen dokumenterar provsvaret i PMO.
4. **Om eleven visar positivt på drogtest, erkänner missbruk eller hantering av narkotika:**
  - g. Personal som varit delaktig i samtalen med elev och vårdnadshavare gör orosanmälan till socialtjänsten enligt 14 kap 1§ SoL. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att orosanmälan görs skyndsamt.

- h. Då narkotikabruk är ett brott, bör även polis kontaktas skyndsamt för anmälan eller rådgivande gällande situationen.
  - i. Rektor eller den rektorn utser, upprättar en handlingsplan tillsammans med elev och vårdnadshavare, för elevens fortsatta skolgång (Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”). Dokumentation sker löpande i PMO.
    - i. Eleven och vårdnadshavare informeras om att eleven kan komma att stängas av från praktiska moment tills sjunkande eller negativa värden visas genom uppföljning av drogtest. Undervisning i teoretiska ämnen bedrivs i former som säkerställer både eleven och andra elevers rätt till studiero och säker arbetsmiljö.
    - ii. Elev på gymnasiet informeras om att detta kan få konsekvenser för utbildningen och kan leda till att examen inte kan erhållas.
    - iii. Ett utökat samarbete kan göras med socialtjänstens förebyggande team, enligt rutin om drogtest. Syftet med det utökade samarbetet är att kunna erbjuda fler drogtester och stödsamtal, samt att följa att eleven blir drogfri.
- 5. Om eleven förnekar missbruk och tackar nej till att lämna drogtest, men oron/misstanken kvarstår:**
- j. Personal som varit delaktig i samtalen med elev och vårdnadshavare gör orosanmälan till socialtjänsten enligt 14 kap 1§ SoL. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att orosanmälan görs skyndsamt.
  - k. Rektor eller den rektorn utser, upprättar en handlingsplan tillsammans med elev och vårdnadshavare, för elevens fortsatta skolgång (Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”). Dokumentation sker löpande i PMO.
    - i. Eleven kan komma att stängas av från praktiska moment där skolan bedömer att det finns riskmoment.
    - ii. Elev på gymnasiet informeras om att detta kan få konsekvenser för utbildningen och kan leda till att examen inte kan erhållas.
    - iii. Ett utökat samarbete kan göras med socialtjänstens förebyggande team, enligt rutin om drogtest. Syftet med det utökade samarbetet är att kunna erbjuda fler drogtester och stödsamtal.
  - l. Samtal med eleven fortsätter gällande den oro som finns kring eleven och motiverar till att eleven lämnar drogtest i syfte att visa drogfrihet. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att dessa samtal utförs. Dokumentation sker löpande i PMO.
- 6. Om eleven lämnar drogtest som visar negativt:**
- m. Rektor, EHT-personal samt annan berörd personal samtalar med elev och vårdnadshavare om oron som föranlett misstanke om narkotikaanvändning. Finns det andra förklaringar till oron? Finns det en fortsatt oro för elevens hälsa, välbefinnande, umgänge, hemsituation etc

- i. Bedöm oron tillsammans med EHT-personal och besluta om orosanmälan ändå behöver göras till socialtjänsten enligt 14 kap 1§ SoL.

7. Dokumentation sker i PMO.

Handlingsplan när elev bedöms vara narkotikapåverkad i skolan

Vid pågående narkotikapåverkan bör omyndig elevs vårdnadshavare, polisen och socialtjänsten involveras skyndsamt. I övrigt gäller samma åtgärder som vid oro/misstanke om narkotikamissbruk. Skolans skyldighet att anmäla till socialtjänsten förändras inte av att anmälan gjorts till polisen. Myndig elev måste ge sitt samtycke för att skolan ska kunna kontakta föräldrarna.

Övriga substanser som ingår i ANDTS

Läkemedel (icke medicinskt betingat bruk) och andra sinnesförändrande och beroendeframkallande substanser som intas i berusningssyfte, exempelvis sniffning. Dessa bör betraktas som narkotika och följer samma åtgärder, se handlingsplan vid oro/misstanke för narkotikamissbruk eller påverkad av narkotika. Vid osäkerhet, rådgör med polis eller socialtjänst.

Material och verktyg

- Ett stöd för att skapa förutsättningar för skolpersonal att arbeta med frågor som rör frågor om narkotika, personal som arbetar med elever i grundskolans senare år: www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/andts-narkotika
- Övningar för att tänka mer klartänkt, skapar medvetenhet om val i livet, reflektion kring alkohol och andra droger, ålder från 8 år: www.klartankt.nu/
- Metodstöd till lärare, integrerad undervisning om ANDTS, årskurs 6-9: www.andt.drugsmart.com/
- Ett nationellt kompetenscentrum med undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser om ANDTS: www.can.se/

Doping

Definition och lagrum

Doping innebär missbruk av hormonpreparat och andra läkemedel med avsikt att öka musklernas styrka och volym. Exempelvis Anabola androgena steroider (AAS) eller andra kemiska substanser som ökar produktion av testosteron eller av tillväxthormon för annat än medicinskt syfte. Enligt Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel är det ett brott att inneha, bruka eller sälja dessa preparat, och bör därför skyndsamt anmälas till polis. Se vidare under rubriken ”Handlingsplan vid misstanke om försäljning”

Kännetecken

Kännetecken som kan bidra till upptäckt för att en elev använder dopingpreparat kan vara förändrat beteende/ personlighetsförändringar, aggressivitet, hot om våld och våld, snabbt ökad muskelmassa samt fysiska biverkningar som hudbristningar och acne.

Handlingsplan vid misstanke om dopingmissbruk

Samma åtgärder som vid narkotika.

Handlingsplan när elev bedöms vara dopingpåverkad i skolan

Samma åtgärder som vid narkotika.

Material och verktyg

- Ett stöd för att skapa förutsättningar för skolpersonal att arbeta med frågor som rör frågor om doping, personal som arbetar med elever i grundskolans senare år: www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/andts-dopning
- Samlat material från Dopingjouren: www.dopingjouren.se/material-nedladdning
- Ett nationellt kompetenscentrum med undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser om ANDTS: www.can.se
- Övningar för att tänka mer klartänkt, skapar medvetenhet om val i livet, reflektion kring alkohol och andra droger, ålder från 8 år: <https://klartankt.nu/>

Tobak och liknande nikotinprodukter

Definition och lagrum

En tobaksvara innehåller till någon del tobak och i tobak finns ämnet nikotin. Nikotin stimulerar hjärta och blodcirkulation och är mycket beroendeframkallande.

Tobaksprodukter är exempelvis cigaretter, snus, tobak för vattenpipa och tuggtobak. Med ”liknande produkter” menas exempelvis e-cigaretter/vapes och påfyllnadsbehållare, örtprodukter för rökning, vattenpipor (Lagen om tobak och liknande produkter 2018:2088).

Detta dokument innefattar även tobaksfria produkter men som kan innehålla nikotin, så som vitt snus och e-cigaretter/vapes. (Lagen om tobaksfria nikotinprodukter 2022:1257)

Syftet med regleringen av tobak samt tobaksfria nikotinprodukter, är att skydda barn och unga från att utveckla ett nikotinberoende.

Vidare är det förbjudet att sälja tobak och liknande produkter samt tobaksfria nikotinprodukter till unga under 18 år. Om du är omyndig och använder dessa produkter är du därför inblandad i ett brott även om du själv inte är brottsutövaren. Det är även förbjudet att överlåta, sälja eller förmedla dessa produkter på skolan, se vidare under rubriken ”Åtgärder vid misstanke om försäljning”

Särskild lagbestämmelse gällande rökning och tobaksfria nikotinprodukter

Enligt ”Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter”, är det förbjudet att röka i lokaler där det bedrivs barn och ungdomsverksamhet. Det inkluderar förbud att röka på skolgårdar. Elever, liksom personal och besökare får inte röka inom skolans område eller inom definierade tobaksfria zoner i anslutning till skolområdet. Förbudet gäller dygnet runt alla dagar, även på lov, kompetensutvecklingsdagar, vid föräldramöten osv. Rökfria miljöer ska enligt tobakslagen skyltas, så att det tydligt framgår att det är förbjudet att röka.

Handlingsplan när elev använder tobak i skolan

1. När personal möter en elev som under skoltid använder tobak och liknande produkter, ska personal samtala med eleven och informera om skolans rutin gällande att skolmiljön och skoltiden ska vara ANDTS-fri. Informera om hjälp och stöd som finns inom och utanför skolan.
2. När en elev inte följer skolans rutin, informeras elevens mentor.
3. Mentor har ansvar att föra vidare informationen till elevens vårdnadshavare samt till rektor och EHT. Myndig elev behöver samtycka för kontakt med förälder.
4. Skolsköterskan dokumenterar händelsen. Skolsköterska eller skolkurator kan erbjuda eleven samtal enligt exempelvis SOTIS-modellen (Samtal Om Tobak I Skolan), MI (motiverande samtal) eller motsvarande lämpliga stödinsatser inom skolan. Vid behov informeras elev och vårdnadshavare om stöd som finns utanför skolans verksamhet.
5. Om en elev bryter mot rutinen upprepade gånger kallas elev och vårdnadshavare till samtal med rektor och EHT för att diskutera åtgärder och uppföljning (se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”).

Material och verktyg

- Ett stöd för att skapa förutsättningar för skolpersonal att arbeta med frågor som rör frågor om tobak, personal som arbetar med elever i grundskolans senare år: www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/andts-tobak
- Övningar för att tänka mer klartänkt, skapar medvetenhet om val i livet, reflektion kring alkohol och andra droger, ålder från 8 år: www.klartankt.nu/
- Metodstöd till lärare, integrerad undervisning om ANDTS, årskurs 6-9: www.andt.drugsmart.com/
- Ett nationellt kompetenscentrum med undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser om ANDTS www.can.se

Spel om pengar

Definition och lagrum

Enligt Spellagen (2018:1138) är det förbjudet att erbjuda tjänster som gäller spel om pengar och andra vinster med ett värde i pengar till barn och unga under 18 år. Den som är under 20 år får inte ges tillträde till ett kasino. Spel om pengar är det första substanslösa beroendet som det skapats diagnoskriterier för. Det är därmed också ett nytt område att utveckla en preventionstrategi för.

Kännetecken

Det finns ett samband mellan spel om pengar på skoltid och spelberoende/spelproblem. Spelberoende i unga år ökar även risken för fortsatta spelberoende senare i livet. Därför är det viktigt att skolpersonal är observanta på tecken på spelande bland eleverna, som t.ex att de pratar om betting eller vinster och pokerspel om pengar.

Handlingsplan vid oro/misstanke om att en elev spelar om pengar

- 1. Vid oro/misstanke om att elev spelar om pengar kontaktas rektor.** Vid rektors frånvaro kontaktas platsansvarig.
- 2. Samtal med elev:**
Rektor eller den rektorn utser, och personal från EHT samtalar med eleven om vad som föranlett oro/misstanke om spel om pengar samt gör en bedömning av situationen.
- 3. Kontakt med vårdnadshavare:**
Om eleven är omyndig kontaktas elevens vårdnadshavare. Om eleven är myndig behöver eleven samtycka till kontakt med föräldrar. Kontakt med vårdnadshavare/föräldrar tas av rektor eller den rektorn utser. I samtal med elev och vårdnadshavare/föräldrar:
  - klargörs vilken oro/misstankar som finns
  - informera om vilka ANDTS-rutiner som skolan har
  - information om var stöd finns att få vid missbruk
  - Samtal kring framtida åtgärder, stöd och uppföljning. Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”.
  - Om oro/misstanke kvarstår, gå vidare till punkt 4.
4. Vid behov kontakta polis eller socialtjänst för rådgivning eller orosanmälan.
5. **Dokumentation** sker löpande i PMO.

Material och verktyg

- Ett stöd för att skapa förutsättningar för skolpersonal att arbeta med frågor som rör frågor om spel om pengar, personal som arbetar med elever i grundskolans senare år: www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/andts-spel-om-pengar
- Verktyg, övningar och kunskapsbank för arbete med spel om pengar: www.prataomspel.se
- Ett kunskapsstöd om spel om pengar och spelproblem: www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/
- Övningar för att tänka mer klartänkt, skapar medvetenhet om val i livet, reflektion kring alkohol och andra droger, ålder från 8 år: www.klartankt.nu/

Handlingsplan vid misstanke om innehav eller försäljning

Det är förbjudet att inneha och sälja ANDTS på skolan. Vid misstanke om att elev ägnar sig åt försäljning av ANDTS i skolan:

- 1. Kontaktas rektor och EHT-personal för att göra en bedömning av situationen.**
Vid rektors frånvaro kontaktas platsansvarig.
- 2. Avvakta samtal med eleven.** Försäljning av ANDTS är ett brott och rektor, eller den som rektorn utser, bör polisanmäla händelsen skyndsamt. Vid osäkerhet gällande polisanmälan, kontakta polis för rådgivning.
- 3. Kontakta polis omgående**, om det finns misstanke om att narkotika, doping, vapen eller annat olagligt kan förvaras i elevens väska. Det är enbart polis som har rätt att genomsöka elevens väska. Skolpersonal har inte rätt att genomsöka en väska om det

skulle stå en sådan i elevskåpet. Vissa skolor använder dock en samtyckesblankett som möjliggör detta vid misstanke. Annars är det smidigaste sättet är att uppmana eleven att själv öppna väskan. Om eleven vägrar, får skolpersonal varken ta väskan från eleven eller öppna väskan.

- 4. Ett eventuellt omhändertagande** av ANDTS får omhändertagandet i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

- 6. Kontakt med elev och vårdnadshavare**

Om eleven är omyndig kontaktas elevens vårdnadshavare. Om eleven är myndig behöver eleven samtycka till kontakt med föräldrar. Kontakt med vårdnadshavare/föräldrar tas av rektor eller den rektorn utser. I samtal med elev och vårdnadshavare/föräldrar:

- klargörs vilka misstankar som finns
  - informera om vilka ANDTS-rutiner som skolan har
  - Samtal kring framtida åtgärder, stöd och uppföljning. Se vidare under rubriken ”Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång”.
  - Om misstanke kvarstår, gå vidare till punkt 4.
- 7. Orosanmälan görs till socialtjänsten.** Anmälan görs av personal som varit delaktig i samtalen med elev och vårdnadshavare. Rektor eller EHT-personal ansvarar för att orosanmälan görs skyndsamt. Oro lämnas till socialtjänsten även gällande myndig elev.
  - 8. Dokumentation** sker i PMO.

Handlingsplan för elevs fortsatta skolgång

Rektor tillsammans med berörd personal ansvarar för att handlingsplanen upprättas, tillsammans med elev och vårdnadshavare. Handlingsplanen ska innehålla:

- Hur skola och vårdnadshavare/förälder ska hålla kontakt för information och uppföljning av handlingsplan.
- Elev och vårdnadshavare tillfrågas gällande hävande av sekretess som gäller mellan skola, socialtjänst och polis. Syftet är att möjliggöra för samarbete och elevens bästa.
  - Kontakt med behandlingsenheter ska erbjudas vid behov.
- Förutsättningar för fortsatt skolgång (närvaro, tider, lokal, stöd och redovisning av eventuella drogtest).
  - I handlingsplanen finns ett krav på kontinuerliga drogtestar, så länge som drogtesterna är positiva och en tid efter så länge som det bedöms behövas, detta avgörs från fall till fall.
  - För att återgå till ordinarie studier ska eleven lämna negativt drogtest.
  - Uppföljningssamtal för att säkerställa en drogfri återgång till studier.

- Mentor/klasslärare är ansvarig för den del av handlingsplanen som handlar om elevens studier. Specialpedagog ansvarar för dokumentation kring studier.
- I handlingsplanen framgår vem som är ansvarig kontaktperson på skolan.
- Information om skolans ANDTS-rutin och handlingsplan, samt Skollagen 5 kap som berör trygghet och studiero.
- Dokumentation i PMO av rektor eller kurator.
- Uppföljning i ärendet sker löpande av rektor eller den rektor utser.

Konsekvenser

Om eleven inte följer den uppgjorda handlingsplanen genom att till exempel inte komma på drogtester eller inbokade möten/lektioner, eller om handlingsplanen inte har önskad effekt då testvärdena inte sjunker, kan eleven stängas av från studier alternativt få studieuppehåll från studierna. Rimlig tid för handlingsplanen är ca 4 veckor.

Hur kan dokumentet användas?

Målsättning är att denna rutin och handlingsplan ska användas återkommande i den dagliga verksamheten, alltså inte enbart på förekommande anledning utan som ett led i det hälsofrämjande- och förebyggande arbetet inom ramen för undervisning och det systematiska kvalitetsarbetet. Målsättning är även att vårdnadshavare och elever ska ha kännedom om rutinen och handlingsplanen. (se Bilaga 1, systematiskt kvalitetsarbete)

Nedan följer förslag på tillfällen:

- Nyanställning av skolpersonal
- En gång per läsår, så som exempelvis vid starten av varje läsår, information till samtlig skolpersonal
- Återkommande vid arbetslagsträffar och EHT-möten
- Planering för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet samt gemensam planering för undervisning gällande ANDTS
- Vid föräldramöten, utvecklingssamtal eller utskick av annan information vill vårdnadshavare
- Vid undervisningstillfälle, ge information till elever om hur skolan (och förvaltningen) arbetar med ANDTS

Vilka fler tillfällen kan den användas på er skola?

Lagstöd och riktlinjer

Rutinen och handlingsplanen grundar sig på styrdokument, information och kvalitetssäkringsarbete enligt Skolverkets rekommendationer.

Några exempel:

- FN:s barnkonvention (svensk lag 2020)

- Skollagen (2010:800)
- Samtliga skolformers läroplaner, lgr22/lgrsär22, gy11/gysär11
- Alkohollag (SFS 2010:1622)
- Narkotikastrafflag (SFS 1968:64)
- Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel
- Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter
- Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter
- Spellagen (2018:1138) 4 kap. 2§, 14 kap. 2§
- Arbetsmiljölagen (1977:1160), 3 kap. 2§
- Socialtjänstlagen (2001:453), 14 kap. Anmälan om och avhjälpande av missförhållanden med mera.
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), 25 kap 12§ och 14§.
- Generalklausulen- offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), 10 kap. 27§, 14 kap 3§.
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 5 kap 7§
- Grundlagen – regeringsformen (RF) 2 kap. 6§, skyddar individen mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Denna lagstiftning blir aktuell i samband med drogtest där all drogtestning måste vara helt frivillig för individen.

Kontaktuppgifter

Via Ronneby kommuns växel 0457 61 80 00 nås:

Utbildningsförvaltningen

- Råd- och stödteamet (RoS)
(Psykologer, socionom, specialpedagog, speciallärare)
- Kvalitetsutvecklare

Kommunledningsförvaltningen

- Folkhälsosamordnare
- Trygghetssamordnare

Socialförvaltningen

- Barn och familj
  - Vägledning, rådgivning och orosanmälan/ansökan: mottagningsenheten socialtjänst, **mån-fre, 10-11.45, tel 0457-61 89 75**
  - **E-anmälan/ansökan** kan göras på Ronneby kommuns hemsida: www.eportal.ronneby.se/services_public/socialtstodochoomsorgs/Orosanmalan-barn/info.jbx
- Råd och stöd Familj (öppenvård)
- Förebyggande team (utför drogtest, råd och stöd)
- Vuxenenheten
  - Vägledning, rådgivning och anmälan/ansökan: **Mån, ons och fre, 10-11, tel 0457-61 85 00**
  - **E-anmälan/ansökan** kan göras på Ronneby kommuns hemsida (från och med 230101)

Polisen

- Pågående brott: 112
- Rådgivning: 114 14

Övriga kontaktuppgifter

1. Dopingjouren, 020-546 987
2. Ronneby vårdcentral, 0457-731400
3. Första linjen, 0457-731016
4. Barn- och ungdomspsykiatri, 0455-731032
5. Vuxenpsykiatri 0457-731620

Bilaga 1. Rutin och Arbetsgång för slumpvisa drogtest, gymnasiet

1. Information till elev och vårdnadshavare vid skolstarten om att eleverna erbjuds drogtest vid slumpmässiga tillfällen under utbildningstiden. Detta för att tillförsäkra en säker och trygg arbetsmiljö. Testerna är frivilliga men kan vara en förutsättning för att eleven ska kunna delta vid vissa utbildningsmoment samt på APL.
2. Klasser som erbjuds drogtest slumpas fram. Detta hanteras av ansvarig personal.
3. Samtliga elever i klassen erbjuds drogtest.
4. Eleven tackar ja till drogtest
  - a. Eleven har individuellt kartläggningssamtal och därefter lämnar drogtest.
  - b. Test och dokumentation genomförs av de som är utsedda och utbildade för uppdraget.
  - c. Visar sig testet vara positivt, kontaktas vårdnadshavare för omyndig elev och anmälan till socialtjänsten görs enligt 14 kap 1§ SoL. Handlingsplan upprättas enligt rutin.
  - d. Vid negativt test, inga åtgärder.
5. Eleven tackar nej till drogtest
  - a. Vårdnadshavare informeras om att eleven tackat nej till drogtest.
  - b. Det upprättas en handlingsplan för elevens fortsatta skolgång (se rubriken handlingsplan).
    - i. Eleven och vårdnadshavare informeras om att eleven eventuellt inte kan delta i vissa moment i utbildningen/APL.
    - ii. Eleven informeras om att detta kan få konsekvenser på utbildningen och kan leda till att examen inte kan erhållas.
    - iii. Ärendet lyfts på EHT för en kartläggning och bedömning, och det noteras i PMO att eleven har tackat nej till drogtest.
  - c. Om skolan har misstankar om droganvändning görs en anmälan enligt 14 kap 1§ SoL till socialtjänst. Rektor/kurator/socialpedagog ansvarar för att anmälan görs.

Bilaga 2. Systematiskt kvalitetsarbete

Hälsofrämjande och förebyggande arbete är en del av skolans verksamhet och behöver därför ingå i skolans systematiska kvalitetsarbete. Utgångspunkten i arbetet är att identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen.

Källa: Skolverket

Var är vi - Nulägesbedömning och analys

Analys och diskussion på skolan vilka risk- och skyddsfaktorerna eller problemsituationer som innebär mycket åtgärdande arbete om hur man kan arbeta hälsofrämjande och förebyggande på grupp- respektive skolnivå. Detta är en diskussion som behöver sträcka sig in i undervisningen, engagera all personal och alla tänkbara aspekter av verksamheten.

Kartlägg vad ni redan gör idag på grupp-respektive skolnivå som fungera bra och vad kan utvecklas.

Vart ska vi - Prioritera

Ta reda på vad annan erfarenhet och forskning säger om liknande problem. Därefter identifieras utvecklingsområden och beslutar vilka insatser som ska prioriteras och genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas. Det är viktigt att komma fram till vilket/vilka utvecklingsområden som ska prioriteras och fokuseras på.

Hur gör vi – Planera

Utifrån nulägesbedömningen med analys, prioriterade utvecklingsområden och tillgängliga resurser formulerar och planerar hur utvecklingsinsatserna ska genomföras.

Förslag: Tydliggör vilka förebyggande insatser och aktiviteter som ska genomföras på grupp och skolnivå genom ett årshjul. Tydliggör även roller (funktioner) och ansvar på skolan.

Planera även hur insatserna ska följas upp och utvärderas. Det kommer att ha en inverkan på övrig planering.

Hur blev det?

Följ upp och utvärdera effekterna av genomförda insatser de haft. Avsätter tid för att granska vad som har gjorts och vad det har lett till utifrån frågan vi ställde, ”Vad vill vi ska hända?”. Först därefter kan vi formulera hur vi ska gå vidare. Ta hjälp av elevhälsoenkät och andra relevanta underlag och uppföljningar.

Det systematiska kvalitetsarbetet är en ständigt pågående process som aldrig tar slut. Genom att analysera vilka insatser som gett effekt – och vilka som inte gjort det – blir det fortsatta

utvecklingsarbetet bättre för varje varv. Efter uppföljningen blir nästa steg i kvalitetsarbetet att åter igen definiera: Var är vi (nu)?

Bilaga 3. Rutin Drogtest – Samverkan med socialtjänsten

I enlighet med skolans rutin och handlingsplan för förebyggande och åtgärdande arbete med ANDTS (Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak och Spel) har samverkan mellan skola och socialtjänst upprättats gällande drogtest (urinprov) och stödsamtal vid oro och misstanke om att eleven använder droger. Samverkan gällande drogtest gäller elever i ålder 13-18 år. Att lämna drogtest är frivilligt och kräver ett medgivande från elev och vårdnadshavare om eleven är under 18 år.

För att skolan på bästa sätt ska kunna vara ett stöd för eleven behöver skolan få information från socialtjänsten om resultatet av drogtestet. Sekretessregler innebär ett medgivande krävs för att socialtjänsten ska kunna informera skolan om resultatet av drogtestet.

Tillvägagångssätt:

1. Skolpersonal lyfter sin oro eller misstanke om att eleven använder droger, enligt skolans rutin och handlingsplan med ANDTS, med elev och vårdnadshavare. I samtal med elev och vårdnadshavare erbjuds att lämna drogtest på socialtjänstens förebyggande team, i syfte att utesluta att eleven använder droger eller bekräfta att eleven använder droger och erbjuda stöd.
2. Vårdnadshavare skriver under ett sekretesshävande dokument som ger möjlighet för samverkan mellan skola och socialtjänst i denna frågeställning.
3. Elevhälsan kontaktar förebyggande team för att boka tid enligt överenskommelse, gällande drogtest och stödsamtal. Målsättning är att förebyggande team ska kunna erbjuda tid samma dag eller snarast.
4. Vårdnadshavare följer med barnet till socialtjänstens förebyggande team och träffar en fältsekreterare. Familjen får information om hur det går till att lämna drogtest.
5. Ansvarig fältsekreterare från förebyggande team återkopplar provsvaret till skolans kontaktperson enligt den överenskommelse som familjen har samtyckt till.
  - a. **Negativt provsvar** – återkopplas till kontaktperson på skolan snarast efter provtagning.
  - b. **Positivt provsvar** – Återkopplas till kontaktperson på skolan snarast efter provtagning. Fältsekreterare erbjuder barnet och vårdnadshavarna 3 stödsamtal och drogtest där provsvaren på drogtesterna återkopplas till skolan enligt överenskommelse. Skolan gör orosanmälan till socialtjänsten enligt 14:1 SoL.
  - c. **Elev lämnar inte drogtest** – återkopplas till kontaktperson på skolan snarast efter provtagning och fältsekreterare erbjuder elev en ny tid nästkommande dag tills drogtest är lämnat. Skolan gör orosanmälan till socialtjänsten enligt 14:1 SoL.
6. Om drogtestet är positivt kan samverkan mellan skola och socialtjänst utökas i syfte att kunna följa upp att eleven får rätt stöd och blir drogfri. Ny överenskommelse görs med elev och vårdnadshavare som samtycker till att sekretessen hävs mellan skola och socialtjänst gällande överenskommelsen:
  - a. Fältsekreterare erbjuder 3 stödsamtal och drogtest
  - b. Fältsekreterare återkopplar provsvaren till kontaktperson på skolan

c. Om eleven inte blir drogfri inom ramen för 3 stödsamtal behöver samverkan initieras med socialtjänsten barn och familj. Skolan ska tidigare ha gjort en orosanmälan enligt 14:1 SoL I samråd med socialtjänsten kan en ny orosanmälan bli aktuell.

Rutinen Drogtest är framtagen tillsammans med Socialtjänstens öppenvård Råd och Stöd